

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendi tagjai a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 ft félévre 2 ft, negyedévre 1 ft.

Ugy e Lap szellemi részét, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Tisztelt urak és pályatársak!*)

Az ember kettős lény: testből és lélekből áll, minek folytán két országnak, a szellemi és állat-országnak tagja.

Ezen kívül, midőn a Teremtő mindenható kezéből kikerült, természetfölötti adományokkal lón felruházva; közte és Teremtője közt az atya és fiu közti szép viszony megállapítva, melynek ápolása különös hivatásául vala kitűzve.

E szép viszonyból azonban, miután a gonosz s hazug szellem irigységből ellene támasztott kísérletének engedve a tilalmat megszegte, kiesett, magát s utódjait, valamint lakhelyét a paradicsomul alkotott földet a szellemi és anyagi romlásnak kitette, minek folytán értelme elhomályvosult, a rosszra való hajlam benne tulsúlyra emelkedett, a halál prédájává tette s a földet siralom völgyévé változtatta.

A mennyei Atya azonban könyörülvén kiválasztott volt teremtményén, végzetetlen szeretetében megszülött Fiát küldé a földre a bűn fogságába esettek megváltására, ki égből hozott tanával az eredeti világosságot minden e földre jövő ember számára visszahozván, a szenvedése és halála által, melyeket értünk és helyettünk szenvedett, szerzett érdemeiből egy kincstárt állított fel, annak őrzésére és osztogatására a Sz. Lélek kormányzása alatt egy intézetet alapított, s eszközöket, nevezetesen 7 csatornát rendelt, melynek segítségével ama világosságban újra részesülhetünk, ama kincstárból a szükséges erőt meríthetjük, hogy ama atya és fiu közti természetfölötti viszonyba visszaléphessünk és így magasztos célunkat, az öntökéletesedést s annak megfelelő boldogságot magunknak megszerezhessük.

Világos tehát, hogy az ember létele már nem amaz eredeti paradicsomi boldog létnek folytatása, hanem küzdelem. Küzdenie kell a bűn által megromlott hajlama ellen, mely a rosszra készsegebb,

*) Beszéd, melylyel az alsófehérmegyei rom. kath. tanítóegylet ez évi tavaszi gyűlését megnyitotta annak elnöke.
Szerk.

mint a jóra, küzdenie a benne a szellem fölött tulságra kapott érzékiség ellen, melyből az erkölcsi tévedések és gonosz tettek hosszú sora sarjadozik.

Mindannak, kinek küzdenie kell, gyakorlatlania is kell a küzdelemre szükséges fegyverek forgatásában, melyeknek nemét és forgatási módját az ellenség, mivelta határozza meg, ki ellen küzdenie kell. Tehát nemcsak ismernie kell az ellenséget, a küzdelem terét és módját, hanem ismernie kell a fegyvereket is s azoknak kellő használatát.

Mint hogy pedig az ember nem ugy lép az életbe, miként a pogány mythologia szerinti Minerva szókék ki Jupiter fejéből, hanem hasonlóan a több szerves lényekhez, születés, fejlődés, és növekedés útján éri el létezésé különböző korait: világos, hogy a fönnemlített hivatásra, ama küzdelemre léte első pillanatától fogva készülnie, vagyis neveltetnie kell.

E nevelés eszközlésének azon része, melyben az embernek — kora hatodik évtől fogva a 15-éig — részesülnie kell, a legnagyobb mértékben a mi feladatunk, a néptanítók hivatása.

Lássuk tehát röviden e hivatás célját s e cél elérhetésének legalkalmasb eszközeit. — Ujat nem mondandok, — de miután mindenféle küzdtereken napjainkban a támadás módja, a küzdelem fortélyai a fegyverek nemei roppant mérvben változni, ujulni és élesedni szoktak, egy kis portyázás nem ártand

Az általunk eszközlendő nevelésnek, tehát a népnevelésnek, egyéb célja nem lehet, mint a ránk bizottakat arra képesíteni, hogy kettős lényegökre való tekintettel, testök egészséges legyen, lelkök pedig oly életet folytasson, hogy egykor örökre üdvözüljenek. Tekintettel a fönt említett föltekre e czélt így is fejezhetjük ki: Növendékeinket ugy kell nevelnünk, hogy belőlök jó emberek és jó keresztények váljanak. Mint hogy pedig az ember tevékenysége terül korlátoltsága miatt az egész föld kerekességét nem ölelheti fel, még rövidebben így fejezhetjük ki hivatásunk célját: Képezzünk a ránk bizot-

takból jó hazafiakat és jó keresztényeket, és végre — miután Krisztus példáját tekintve bátran mondhatjuk, hogy a jó keresztény, jó hazafi is — kitűzött célunkat így fejezhetjük ki: Képesítsük növendékeinket arra, hogy jó keresztényekké válhassanak.

Nekünk tehát nemcsak tanítani, hanem nevelni is kell növendékeinket, még pedig úgy, hogy azok képesekké tétessenek arra, hogy akaratjokat a vallás-erkölcsi elvek szabályozzák, hontíui kötelességeiket hiven teljesítsék.

Ebből láthatni, hogy mi a nevelést és oktatást keresztény alapon, keresztény szellemben kívánjuk eszközölni és eszközölni, még pedig egyházunk és hazánk terén.

Ezzel szemben vannak, kik azt tartják, hogy az iskoláztatás már magában véve tekintet nélkül az oktatás és nevelés általunk hangsúlyozott föalapjára, nemesíti a közérkölcöket és azért a felekezeti jelleget minden iskolából kizárni óhajtják. E felfogás tarthatlanságát egy azelőtti megnyitó beszédben volt szerencsém kimutatni.

A legelső lökést rá az 1868-ki törvény azon rendelkezése adta, mely a kormányt felhatalmazza oly helyeken, hol a lakosság több felekezetre oszlott és ezek egyenkint nem képesek vagy nem akarnak a törvénynek megfelelő iskolát tartani, felekezet nélküli közös iskolát állítani, mely mellett a vallástoktatást az illető felekezeti lelkészek nyújtják saját híveik gyermekeinek.

Nem szándékom e törvény bírálatába ereszkedni; alkotmányos embernek tartom magam, s tudom, hogy a törvény addig, míg alkotmányos uton el nem töröltiltik, megtartandó. De ép azért, mert alkotmányos országban élünk, hol a törvények megváltoztatásának szükségét illő korlátok között megbeszélni szabad, nem tartom az idézett törvénybe ütközőnek, a nevelés és oktatás főelvét illetőleg holmikát, figyelmökbe ajánlani.

Midőn a mieink közül némely hevesebb értekező vagy író azt az állítást koczkaztatja, hogy iskolaügyünk ily uton pogányságra juthat, ezt a közös iskolák emberei rossz néven veszik, elfogultságból származott feltűnő tuzásnak, előítéletnek mondják; de felelik, hogy az iskola körüli eljárásuk csakugyan homlokegyenest ellenkezik a kereszténység legszamosb felekezeteinek felfogásával. — Ugyanis, mit látunk, mikor valamely p. katolikus iskola elközösítettik, felekezetlenítettik, államivátétetik? Először is a feszület és a szent képek az iskola terméből eltávolíttatnak. Kell-e a hatást rajzolnom, melyet az ily puritanismus, hogy ne mondjam, képüldözés azon népre tesz, mely velünk együtt azt hiszi, hogy ha a jó gyermekek tiszteletben tartják szülők képeit: annál nagyobb tiszteletben illik tartanunk Krisztus urunk és a szentek képeit, melyek az ő tetteiket tüntetik elénk, követésökre emlékeztetnek és serkentenek? Másodszor a különböző felekezet lelkészeinek kiszabatik — hol jól megy — két óra, egyébként egy óra a héten át vallástan előadására, oly időben és sokszor oly helyen, miből a legkisebb gyermek is átláthatja, hogy a vallástan oly tantárgynak tekintetik, mely a többiek mögött áll. Hol van itt a lehetőség a növendékekre a nevelés útján úgy hatni, hogy azok akaratát a vallás-erkölcsi elvek szabályozzák? Az iskolát, a benne működöket a kereszténység szelleme éltetheti-e ott, hol a föfeladat: hírfelfogásában még azt sem sérteni, ki a kereszténységet tagadja?

Erre azt mondják sokan, hogy az állam, melynek a népmivelődését előmozdítania kötelessége, csak a közös iskolák által törheti meg az indolens és gyermekeik kelő oktatása iránt közömbös szülők és restelkedő községek hanyagságát, csak így foghat ki sok lelkészeknek. kik a felekezeti iskolák igazgatói, lágymelegségén.

De erre azt mondjuk: Azon szigor, mely a közös iskolák létrehozása és beállítása körül alkalmaztatik, nem hasonló eredményt mutatna-e fel, ha a felekezeti iskolákra is kiterjesztetik? Bizonyára igen, sőt könnyebben és kevesebb költséggel is. Csak helyes eszközöket kell választani. Egy pár példa jobban megvilágítandja a dolgot. Van egy községben két különböző felekezet, mindkettőnek saját iskolája, de egyik sem képes azt a törvényt kívánta állapotba hozni. Neki állanak, állami iskolát állítanak, melynek épülete tíz ezer forintba, a két tanító — mert a két felekezeti gyermekek száma meghaladja a nyolcvant — évenkint 600 frtba kerül. Vajjon, ha a két iskolának nagyobbítására az állam a két felekezetnek egyenkint 1800 frtot, tehát a kettőnek összesen 3600 frtot frtot adott volna, a két tanítónak fizetését pedig az egyiknek 180 frttal, a másiknak 100 frttal egészítené ki évenkint, nem jobban tette volna és tenné-e? A lelkiismereteket nem bolygatta volna fel s az adott segélyhez mért nagyobb befolyásával, melyet igénybe vennie a törvény felhatalmazza, a kívánt célt így is elérte volna s sokkal olcsóbban. Több felekezeti gymnasiummal szemben így cselekedett az állam: hát a népiskola kevesebb jogu birtoka-e a felekezetnek? Hanem persze két dolog volna szükséges, 1-ször, hogy azon oly helyett, hogy az államnak nincs vallása, nincs felekezete, azt az elvet érvényesítsék, hogy az állam, miután minden felekezet fölött gyakorolja a föfelügyeletet, annyi felekezetű, a mennyi felekezet van területén, tehát minden törvényesen elismert felekezet jogait kell respectálnia. Másodszor pedig nem kellene magához közeledni engednie azt a hasonlólag nem keresztény felfogást, hogy az állam mindenható, mire nézve röviden csak azt mondjuk, legyen az állam olyan, mint a hadvezér, mely egy egész sereget vezényel; de ne legyen olyan, mint a spanyol hidalgó volt, ki a rabszolgákat hosszú lánczccal egybekötött jármakban vezette.

De hisz mindettől nekünk felekezetieknek nincs mit tartanunk mindaddig, míg iskoláink állapota a törvény követelményeinek megfelel. Főteendők tehát teberségünkhöz képest, befolyásunkhoz mértén hitfeleink közt arra törekednünk, hogy iskoláink állapota, berendezése, a tanító kötelesek iskolába való járása, a tantárgyak száma és előadása, szóval minden a törvénynek megfelelően. Főfeladatunk másodszor — és ezt különösen vagvok bátor hangsúlyozni — magunk részéről növendékeink nevelését és oktatását még azon kívül teljes erőnkéből úgy vezetni és eszközölni, hogy annak eredménye mindenkit szemlátomást győzhessen meg arról, hogy működésünknek absolut becse van, mert növendékeinket oda sikerült hoznunk, hogy azok akaratát a vallás-erkölcsi elvek szabályozzák.

Mi már most azon eszközöket illeti, mikkél e célt elérhetni, azokra nézve is, hogy rövid lehessenek, ez uttal csak a főbb dolgokat fogom érinteni.

A népiskolának jól felfogott érdekét tekintve, tananyaga nem lehet más, mint az olvasás, írás, számolás, testgyakorlat, mely utolsóhoz a népszerű egészségtan is számítandó és a gazdaságtól az a rész, mely a vidékeknek, hol az iskola létezik, leginkább megfelel.

E tárgyak kezelésénél az főszabályul veendő, a mit a latinban így fejeznek ki: „Non multa, sed multum.” — Ennek követése mindenben a legsikeresebben a jó utra vezetend. Így például mindjárt a tankönyvek kérdésénél is mondhatjuk: Non multa, sed multum. Ha egy jó olvasókönyvet használunk úgy, a hogy kell, a többi könyven nélkülözhetjük.

Igy a természetrajz, a természettan, számtan azon ismereteink tanításában, melyek a népiskola növendekéi számára szükségesek; biztos alapot csak akkor fogunk rakhatni, ha multum és nem multa lesz ebben is jelszónk.

A multum könnyen rávezet a természet- és földrajz szükséges ismereteinek kapcsolatos oktatására, általa az alkotmány ismerete szép háttérrel nyerhet Árpád, szent István, szent László, Hunyady János és Mátyás, és jelen felső apostoli királyunk életrajzaiban, a nemzet nevezetesebb eseményeiben, forduló pontokat jelző változásokban stb. Azonban nem methodikát előadni, hanem csak irányelvekre levén szándékomban becses ügyelmeket felhívni, immár értekezésem végére sietek s arra szorítok, hogy a népnevelés kezesztény alapra való fektetésének általam tejtegetett szükségességet oly ember edictumával erősítem meg, ki, miután a liberális táborban küzd és protestans iró, nem gyanusítható azzal, hogy nekünk kedvez. Ez Laveley, ki a Revue chretienne Parisban megjelenő lap egyik számában azon erkölcsi és társadalmi károk kimutatásait foglalkozván, melyek a teletekzetneken iskolából származnak, azt erősíti, hogy a morai, melynek gyökerei nem az Istenbeni és a teletek hűségében, hanem hitből sarjadzik ki, a jó és rossznak ingatag és habzó érzelmé, mely nem képes az emberben saját gyengeségének, és az igaz, szép, és nemes eszméjének öntudatát fölbreszteni, sőt a helyes előhaladásban és magas hivatása teljesítésében akadályozza. „Mi lesz társadalmunkból — folytatja Laveley — ha benne a kötelesség érzete s az igazságosság eszméje lazulni indul? A pogány majdan barbarismusába esünk vissza. Ha ti kikuszobítottok az iskolából a vallást, teljesen kiöltitek a vallásos érzést, gyöngítitek az erkölcsi érzületet és következeskeppen a nemzet képességét a szabadságra.”

De itt újból is hangsúlyozom, hogy nekünk katolikusoknak nem szabad az elméleti dictiózásokkal megelégednünk, hanem teljes erőnkkel azon kell lennünk, hogy a haról így vagyunk meggyőződve, azt a gyakorlat terezen is érvényesítsük úgy, hogy népiskoláink mindenben példányul tündökölhessenek. Kedves hitfeleink közreműködésével törekedjünk arra, hogy népiskoláink ne csak hazánk törvényeinek megfelelőleg legyenek építve, berendezve, és felszerelve, hanem legyenek egyszers-mint a vallás-erkölcsös nevelésnek oly melegágyai, melyekből a lehetőségig legjobb keresztények és magyar hazánk leghűbb fiaik kerülnek ki. Ha ezt teendjük, bátran mondhatjuk, hogy meggettük azt, a mivel tartozánk.

Nyílt szózat Magyarország katolikus papságához.

Az írás szavaival kezdem: „Az aratás ugyan sok de munkás kevés.” (Math. 9:37.)

Tisztelettel e-nek kalapot a jó magyar nép előtt mely annyi sok századon át, annyi viszontagság daczára, annyi közöny és hidegség, annyi rosztúra csábító eszköz közepett, drága emlékként őrizi magában őseinek hitét. Küzd szívós kitartással, küzd ezen életlő elemekkel hogy megmentse lelkét.

Az aratás nagyon sok.

A nép éhez, szomjuhozza az ígét. Vigasztalásra, bátorításra van szüksége. Ha papja, mint Jézus apostolszerű küldére segíteni törekszik lelki szükségéin, halálból annak lábnyomdokait is megcsókolja. Érti, hogy magára van hagyatva az emberektől egészen. Éppen napjainkban, midőn szent hitünk ellen minden összeesküdött, becses és drága minden szó, mely a lelkek megmentésére, a hit védelmére hangzik fel.

Az aratás nagyon sok.

De a legéleterősebb növény elhal, ha nem öntözik. Megdöbbentő módon tapasztaltam ez igazságot. Egyes vidékekről értesítenek, hogy ott a hitélet haldoklik.

Mert a munkás kevés.

Uraim! ne nézzük csillámló üvegen át a nyomorúságot! Sokan dicsekszenek ugyan nemzetünk nagy haladásával. Felhozzák annak bizonyítékul az anyagi téren történt nagyszerű emelkedést.

Ne ámitsuk magunkat! Nem ez azon haladás, melynek embereiről az isteni üdvözítő azt mondotta, hogy „hasonlók a bölcs emberhez, aki házáat sziklára építette.” (Math. 7:24)

Nem akarom, hogy valaki félreértsen. Dicsérem a haladást én is. De ha nem jár karöltve a lelkiüdvösség utján való haladással, ha nem emennek szilárd talaján épült, azt kell róla mondanunk az írással: „És szakadt az eső, jött az árvíz, a szelek futtak, és ama házra rohtantak, és összedőlött az és nagy volt romlása.” (Math. 7:27.)

Pedig az ily haladás korszakát éljük. A virágzó külszín alatt ott nyomorog az örök igazságok után hitözó lélek.

Mert a munkás kevés.

E kevés munkások számát kívántam szaporítani én is, midőn időmet, pénzemet, minden erőmet egy nagy katolikus ügy megmentésére áldoztam fel.

Távol legyen tőlem dicsekvésképen hozni fel amit tettem és teszek. Miután az emberek részéről kitüntetés, jutalmat nem várok, sőt azt el sem fogadnám, a dicsekvésnek itt semmi értelménye nem volna. Csak azért hozom fel, hogy kimutassam a nyílt szózat közlésére való jogosultságomat, nehogy bárki toladokadról vádolhasson.

A Mária tisztelet terjesztése révén szolgálatot akarom és akarok tenni a jó magyar nép lelkiüdvösségének, mely jelen szomorú viszonyaink közt kétes jövőnek néz eléje.

A „Legszentebb Rózsafüzér-Királynéja” — című folyóirat megindításával kimondhatlan lelki kincsek forrását kívántam megnyitni a magyar nép számára, midőn

különösen a Mária egyesületek áldását ohajtottam és ohajtom mindenütt terjeszteni és biztosítani.

Biztosítani — mondom. Mert meggyőződtem arról, hogy ez áldás sok helyen nincs biztosítva, habár alapjai le vannak téve. Több élő Mária-egyesület meg van foszva az ily egyesületekhez fűzött bucsuk áldásaitól, mert nem azon feltételek mellett létesült, melyekhez a bucsuk kötve vannak.

Hazánkban nem nagy azon papok száma, akik Rómából fel volnának hatalmazva arra, hogy érmeket, képeket, rózsafüzéreket, keresztek, skapulárékat az ezekhez kötött kimondhatlan sok bucsuengedéllyel megáldhassanak.

En a felhatalmazást százával kívántam és kívánom kieszközölni, hogy a szegény nép, melynek nem egygyermeke úgy használja az üzletben vásárolt olvasóját, képecskét stb. amint azokat első ízben kezébe vette, az ezekhez kötendő bucsuengedélyek által még inkább áhitatra buzdíttassék.

Sok ezer példányban szétküldöttem az első számot, melynek összes kiadásai a hatszáz forintot felülmúlják. De örömezt megadtam ez áldozatot, hogy a füzet egy plébánián se hiányozzék és minden kath. intézetnél kézen forogjon. Hiszen ha a bold. Szűz tiszteletére és a lelkek megmentésére életemet is odaadnám, mindig keveset tettem.

A kath. sajtónak egyhangu dicsérete remélnem is engedte, hogy — mint a Religió tudós szerkesztője magát kifejezte — csakugyan egy plébánián sem fog hiányozni annak folytatása.

De csalódtam.

A füzetet tömegesen küldik vissza.

A megrendelők ezrei helyett alig félezernél több jelentkezett.

Midőn egyrészt az önzés, másrészt a közöny kezét fogtak e szent vállalat ellen, megrendíthetlen, sziklaszilárd bizalommal tekinték fel a nagyhatalmu Szűzre, aki nem fogja engedni, hogy romba düljön egy mű, mely következményeiben fontos, nagyhorderejű, századokra kiható.

Mert hogy csak egy dolgot említsünk, fáradozásunknak sikerült összeszerezni azon biztosítékokat, melyek alapján a Mária-egyesületek tartós állandó virágzást nyerhetnek.

Az anyagi áldozat végerő megfeszítésével ismét néhány ezer példányban küldjük szét a füzetet, hogy összejőjön legalább másfél ezer megrendelő. Ennyi megkívántati ahhoz, hogy a szerkesztő némi kisebb anyagi áldozatai mellett csinos és némileg fokozott műizlésnek is megfelelő képecskékkal ellátott művet adhasson.

A szűz Mária nevében kérem mindazokat, akiknek a 2-ik szám megküldetik, ne küldjék azt vissza, de ha meg nem tartják, adják olyannak kezébe, a ki háládatos lesz azért, hogy vele e füzetet megismerítették.

Ami lelkes ötszáz ügybarátot pedig kik szebbnél szebb elismerő nyilatkozatok közt rendelték meg a füzetet, a lelkek üdvösségének érdekében könyörögve kérem, legyenek a nagyműnek alapítói azáltal, hogy minden megrendelő még két megrendelőt hozzon magával.

Felvetem a bizalmi kérést. Aut-aut! Aki ohajlja, hogy P. Angelicus az ő tollával egy nagy szent ügynek szorgáljon, igyekezzék azt lehetővé tenni, hogy ezeröttszáz

ügybarátra támaszkodhassék. A többi a bold. Szűz dolga lesz, hogy egy érdemtelen szolgálja által napról-napra hódítson és ismét megnépesítse azon magyarországi nagyszámu Mária-kegyhelyeket, melyek jó részének létezését a nagy közönség ma már csak poros aktákból tudhatja meg. Vagy biztosított vállalat, vagy örökre leteszem a tollat. Kérve kérem a t. közönséget, magyarázza e felszólalásomat egy nagy és jobb sorsra érdemes mű iránti határtalan lelkesedésre és semmi másra.

Nekem könnyebb volna egy szent zárda csendes magányában missiói buzgalmatat egyedül és kizárólag saját lelkeimre irányozni. De inkább választom a küzdelmes életet.

Mert számom a népet.

Mariastern, Banjaluka mellett Bosznia.

P. Angelicus,

A „Legsz. Rózsafüzér királynéja“
cz. füzetszerkesztője.

T Á R C Z A .

KALÁSZAT.

— A tudomány mezején. —

XXI.

Midőn kérdeznék Aristotelest, hogy mi hasznát vette a bölcséletnek? „Azt — úgy mond, — hogy minden parancs nélkül teszem, mit mások csupán a törvény és büntetéstől való félelem miatt végeznek.“

Aristippus: „Valamint nem azok egészségesebbek, kik dorbézólnak, hanem a kik mértékletesen élnek: úgy nem azok tanultak és tudósok, kik legtöbbet, hanem a kik hasznos és szükséges dolgokat olvastak.“

Pelopidásnak, midőn szeméretet vetnék, hogy semmi gondja sincs a vagyonszerzésre: „Istenemre — úgy mond — a valódi emberek nem, de a sánták, bénák és a földhöz tapadt lelkek, nagyon is sok gondot fordítanak erre.“

Xenophon: „A ki a pénzt nagyon szereti, arról tudható is, hogy a hányszor kiadást kell tennie, mindannyiszor meg van keserítve az élete.“

Democritus látván egy embert, ki szegénysége miatt nagyon panaszkodék, mondá: „Ha nem kívánsz sokat, a kevés is majd soknak látszik, hisz Diogenes lakása nagy volt még a hordóban is.“ Valóban jól mondja a latin író: „Non esse cupidum, pecunia est: non esse emacem, vectigal est, contentum vero suis rebus esse, maximae sunt certissimaque divitiae.“

Telemachus oly szegény volt, hogy csak babbal táplálkozott. Aristides — az igazságos — állami költségen temettetett el, Phocion athenei hadvezér szegénységével kérkedett. Aemilius Paulus csak egy házhelyet hagyott nőjére; Diogenes látván, hogy egy szegény ember a forrásból kezével meríti a vizet, poharát széttörte: Socrates lába sohasem volt saruval fődve; Cornelia — a Grachusok anyja — minden gazdságát gyermekeibe helyezte: — azért ír néhány római vezérről így Claudianus:

„Pauper erat Curius, reges cum vinceret armis,
Pauper Fabricius, Pyrrhi cum sperneret aurum
Sordida Serranus flexit Dictator atrata.“

Epicurus egy embernek, ki keseregre panaszkodék, miszerint minden ügyekezete daczára, nem tehet szert nagy vagyonra, mondá: Ha a természet törvénye szerint élsz, sohasem leszel szegény; ha pedig az emberek nézete szerint élsz, sohasem lépesedel meg.“ Natura paucis contentus.

Kőrödy Endre.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **HETI KÖRSZEMLE.** Itthon. A törvényhozáások első ülészaka befejeztetett. — **Országos** kiállításunkat, a csehek is tömegesen meglátogatták, — és pedig az intelligens nobilitások mellett, a cseh gazdasági intézet növénydekéi is, hatalmasan voltak képviselve.

— **Franziaország.** Hugó Viktor, a mindenki által ismert költő meghalt. Temetését a szabadkőműves kormány „nemzetinek“ nyilvánította, s a mint hírlik, a pantheonba fogják temetni. — A monarchisták Toulouse-ban gyűlést tartottak, a küszöbön álló választási campagne 'épezte megbeszélésük tárgyát, elhatározták, hogy ők csak a nép igaz barátai, és a közgazdasági érdekek előmozdítóit fogják képviselőnek választani. — **A kommunárdok** május 24 én és a következő napokon, véres scénákat insceniroztak a rendőrséggel szemben.

— **Keleti dolgok.** Az orosz-angol tárgyalások nagyon vontatva haladnak, úgy látszik Oroszországnak utógondolatai vannak, nem igen akar világos kötelezettséggel Afghanistanról teljesen lemondani. S bizony nehéz 'is neki, mert a nihilisták a mint észrevették, hogy vége a háborura való kilátásoknak, újból szervezkedni kezdettek, mint bizonyítja ezt azon eset, mely szerint valami nihilista deák, rendőrökert puskázott le, és szobájában mindennemű gyilkoló anyagokat találtak.

— **Püspök ur ő nagyméltóságának** torda-aranyoskerületi bérmautaja alkalmából. Főtisztelendő szerkesztő ur! Egy avatott toll még a mult hét első felében felvölt kérve, hogy püspök ur ő nagyméltóságának a torda-aranyosi esperesi kerületben megkezdett főpásztori látogatásáról a becses lapban kezdje meg a cikksorozatát. De e helyett csak főtisztelendőségnek sajnálkozással olvasók afelett, hogy ez idáig nem történt meg. Felvezet tehát én a tollat, hogy röviden legalább halvány képét adjam a gyermeki tisztelet és hódolat azon fényes nyilvánulásának, melylyel püspök ur ő nagyméltósága főpásztori útjában mindenütt találkozott. Már maga azon hír, hogy ő Excellentiája magas látogatásával fogja ez esperesi kerületet megtszítani, örömmel töltött el mindnyájunkat. Vártuk is azért, hogy az óhajtott nap felvirradjon.

Folyó hó 9-én nsgs Gergely Ignác főesperes cz. kanonok és nsgs Moldován Gergely kir. tanfelügyelő urak megérkeztek Felvinczre, hogy az itt átmenő főpásztort ez alkalommal is üdvözölhessék. Négy és öt óra közt csakugyan jelt adtak a harangok, hogy a várva várt perc megérkezett.

A plebániái lakból mindnyájan megindultunk s én megelégedve a házi gazdái tisztességéről vendégeimet elhagyva, mint János apostol gyorsabban futottam és hamarabb is érkeztem meg a kívánt helyre. Rövid, de szívbeli benső üdvözlés után, mely alkalommal ő Excellentiájának mindnyájunkhoz volt egy-egy szeretetteljes szava — csatlakoztunk a kísérethez, mely idáig itt. Tamási Aron püsp. szertárnok uron kívül ntdő Dávid Pál nagyenyedi min. rendi zárdafőnök és Lukács Károly fegyintézeti lelkészből állott, s átvonultunk Maros-újvárra. Útközben megeredtek az ég csatornái, mely körülmény egy kissé megzavarta az ünnepélyes fogadtatást, de a testében, úgy mint vallásos buzgalomban edzett bányász nép az esőben is megállott helyén és az imposans diszkaputól, melyen

e szavak voltak olvashatók: „Isten hozott!!“ egészen a templomig terjedő nagy téren sorfalat képezett. A templom küszöbénél t. Fülei Lajos lelkész szép — érzelmedus szavakkal fogadta ő Excellentiáját. A vallásos szertartások után szállására kísértük a Főpásztort, melyet a minden szép és magasztosért lelkesülő s magas állásánál fogva annak érvény: is szerezni tudó bányatanácsos mltsgs Juchó Ferencz ur saját lakásán ajánlott fel számára. Ezalatt a bányászok, valamint a tisztelgők és kíváncsiak egész sokasága levonult az újbánvába, melyet Püspök ur ő Excellentiája ez alkalommal volt felszentelendő. — Rövid pihenés után tehát idevonult le Excáia kíséretével együtt, hol a várakozó sokaság lelkesült él jennel fogadta. A bánya villanyvilágítás mellett nappali fényben uszott, fenn a szédítő magasságu karzaton a bányász zenekar alkalmi darabot játszott, melynek hangjai kedvesen hatoltak el a föld alatti nagy templom minden részébe.

Végre ünnepélyes csend lett, melyet a bányatanácsos ur üdvözlő beszéde szakított meg, ki ez alkalomra készített oltárszerű emelvényen szépszavakban fejezte ki örömet és hálát a Főpásztort iránt, ki fáradságos apostol útjában e bányába is leszállani kegyeskedett, hogy azt felszentelje és az itt végzendő munkálatokra Isten oltalmát és áldását lekérje. Ezután püspök ur Excellentiája tartott egy tartalomdu beszédet, melyben szívére kötötte a bányász népnek a vallásosságot, mely ép úgy védi meg az ember lelkét a büntől és ezáltal az örök halálól, mint a só megvédi a testet a rothadástól. A bánya felszentelése és a bányamunkások megható imája után érdeklődéssel nézte meg Excellentiája a bányá egyes főbb részeit, az emberi ész és munkásság e csodaszerű vívmányait, melynek kedves benyomása alatt az egész gyűlést mintegy elfeledni látszott, hogy fenn a föld színe felett alkonyodik és lehanvaolt a nap. Végre elhangzott a „Glück auf“ és a bányasíklón csakhamar feljutottunk a szabadba.

Másnap az ünnepélyes isteni tisztelet után, melyet ő Excáia diszsegédlettel maga végzett s mely alatt zenekar kísérete mellett a szt. miséből szép darabok énekeltek, F. L. lelkész lépett a szószékre és tartott egy költői szépségekben gazdag beszédet. Ezután Excellentiája szólott és főpásztori szívének egész szerelmével intette a hiveket a vallásosságra, a templomlátogatás és imádságra.

Végül a bérmálás szentségét szolgáltatta ki, mely alkalommal számosakat erősített meg a szt. hitben és avatta fel őket annak bátor harczosaivá.

Isteni tisztelet után mindnyájunkat bányatanácsos ur vendégszerető asztala fogadott, melynél a bányahivatali tisztikar és más hivatalok mind képviselve voltak. A kedélyes ebédnél a jó hangulatot fokozták a számos felköszöntők, melyek sorát az örök ifju kedlvü házigazda kezdte meg, illetve Püspök ur ő Excellentiáját. Excellentiája viszont felköszöntötte a szives házi gazdát és annak szellemdu magas méltóságü nejét, s így tovább.

Ebéd után Püspök ur ő nagyméltósága az iskolát tekintette meg, s aztán készülétek tétettek a Felvinczre való indulásra.

Ezalatt Felvinczen is minden előkészület megtéte-tett magas vendégének méltó fogadására. Valláskülömb-ség nélkül talpon volt itt a város apraja-nagyja, mely nagyobb részt a „Légy üdvöz!“ felírással ellátott diszkapu körül sorakozott. Tkts. Nádudvari László szolgabíró ur pedig kíséretével a járás határszélén várta ő Excellentiáját.

Végre öt és hat óra között taraczkok lövése hirdette a Főpásztort közeli érkezését. A diszkapunál a városi dal-lárda a „Szózat“ magasztos dillamát zengette, mit Excellentiája teljes örömmel hallgatott meg. Ennek elhang-zása után tkts. Mészáros István, városunknak mindenki által tisztelt polgármestere meleg szavakban üdvözölte

püspök ur Excellentiáját, ki ezen a közel múltban oly sokat szenvedet kis várost kezveskedik magis látogatásával megtisztáta.

Erre Excellentiája szokott nyájasságával szeretetteljesen viszonyozta a szívbeli üdvözlöt, mire a menet az „Uram hiszlek” éneklete mellett megindult a templom fele. A templom küszöbénél én a magam és hiveim nevében fűi ragaszkodásomnak körülbelül a következő szavakban adtam kifejezést.

Nagyméltóságú püspök ur, kegyelmes Uram!

Midőn excellentiádat e szentegyház küszöbénél üdvözölni szerencsés vagyok, gyermeki édes örömtől repes szívem, hálát adva a gondviselő Istennek, hogy nekem e varva-várt napot megérni engedte. Hisz Excellentiád a hit faklyáját jó meggyújtani, vagy éleszeni sziveinkben, azon boldogító hit faklyáját, mely valamint egykor a világot mintegy varázsütésre atalakította s az embereket a szelidség, a humanitás és a szeretet áldó ösvényére terelte, ugy ma is egyedüli táplálója, eltett lelke mindannak, a mi nemes és boldogító. Legyen azért üdvözölve Excellentiád által, legyen üdvözölve hiveim által, kiknek Excellentiád lelkipasztorává rendelt, — de ki, mint a csillagok helyét adnak a feljövő napnak, ugy én is helyet adok Excellentiádnak, az apostolok jogos utódjának, ki, mint a világító nap áll az erdélyi Sion felett, hogy fennkelt szellemevel, nemes atyai jószívvel és buzgalommal bevilágítsa a dicső pályát, melyre a gondviselő Isten helyezte. Adatom tehát e szentegyház kulcsait, melyeket Excellentiád jószágából vettem, és feltárom annak ajtait az előtt, ki tulajdonába jó: legyen áldott az Ur nevében.

A templom rövid szertartások és a püspöki áldás vétele után a plebániák lakba szállására kísértük fel excellentiát, hoi nyomban fogadta a tisztelgők sorát, kiket a polgármester ur vezetett és mutatott be.

Este Excellentiájának tisztelői sorából egy kis koszorut állítottam össze s kedélyesen költöttük el a szerény vacsorat. Másnap, f. hó 11-én itt is ugy mint általában mindenütt Excíajja maga tartotta az ünnepélyes isteni tiszteletet, és maga részésette a mennyei vendégségben a szép számmal odajáruló hiveket. azon diszes ciboriumból, melyet, mint a b. emlékü Fogarassy Mihály pusp. ur ő Excíajjának hagyatékából még fennlevő egyetlen darabot pár nappal ezelőtt éppen Excíajja kegyeskedett e templomnak ajándékozni. Miért fogadja ő nmltga e helyen is a magam és hiveimnek hálás köszönetét.

Szt. mise végeztével én tartottam szt beszédet, szölv a hit mébenvoltáról, annak az emberi szív és a civilizációhoz való viszonyáról, az abban foglalt igazságok oszthatatlansága s változhatlanságáról. Ezután Püspök ur ő nmlga szölvtt s az atyai szeretet egész melegével buzditotta a hiveket azon szt. vallás tiszteletére, melyet szt. István, szt. László, Nagy-Lajos és a dicső Hunyadiak vallottak. Végül a bérmaiás szentségének magasztos szertartása mellett 50 gyermek és felnött erősített meg a szt. hitben.

Isteni tisztelet után a kelybéli állami iskolai gondnokság meghívására ő nagyméltósága az iskolát látogattam meg, nonnan egész kíséretével együtt Veresmartra vonult at, hogy Böldy Gergely ur ő Excellentiájának szives vendégszeretetét igénybe vegye.

A diszes és kedélyes ebéd után nemsokára bucsut vett ő Nagyméltósága a szives házigazda és annak nemes lelkü nejétől, ugy gr. Zichy István, gr. Mikos Arpád és családjá, valamint a többi jelenlévőktől és ura indult Harasztos felé.
(Folyt. köv.)

— **A gyulafelhérvári** szt. István finöveldei önképzőkör — mint lapunk multkori számában előre jeleztetett — folyó hó 25-én d. e. 11 órakor a finövelde helyiségében püspök urunk ő nagyméltósága jelenlétében nyilvános bezaró gyűlést tartott. Az ünnepélyen képviselve volt

a káptalan, tisztikar, törvényszék, tanári kar, a vidék — többek között volt országos képviselő Incze József által, sőt az előkelő hölgy világ is. Az ünnepély általánosan jól sikerült s változatos műsorával mindenkinek nyújtott élvezete. A titkári jelentés részletesen számolt be a kör évi működéséről, mely nemcsak kielégítő az előbbi évhez hasonlítva, de sőt termelési bőségével azt még felülis mulja, daczára annak, hogy a nagyobb növendékek a körnek nem voltak tagjai, illetőleg hogy abból kiléptek.

A kör belső szellemével csak annyiban vagyunk ismerősök, mennyiben az ilyszertü ünnepélyek alkalmat nyujtanak rá, s nem is akarjuk bírálni az eljárást, de fájlalunk kell, hogy a fiatalok közé az egyenetlenkedés szelleme is korán becsuszott. Az oly tulságos önérték, mely az emberben nem fér, veszedelmes, s az ifuságnál — mely bármily kiváló tulajdonokkal is jeleskedjék, mégis rászorul a bölcs vezetésre — az önértékeskedés akárhányszor akaratoskodás, melytől csak egy lépés a nyakasság. Nincs oly emberi nagyság, mit ne lehetne nélkülözni, és nincs oly kicsinyiség, mit le kellene nézni; „a ki magas cél után intézett büszke járásában nem ügyel utjain a kövecsekre . . . stb.” Ezt a többi közül kivált ifjak most is tapasztalhatták. Igen hamar van még a széthuzás ott, hol együtt kell érezni és gondolkozni az ártatlanságban, ő Excellentiáját is kellemetlenül érintette a jelentés ezen pontja s a legjobb Atya nem késett kimondani, hogy míg jól esik atyai szívének gyönyörködni a fiatal erők ilyszertü edzésében, addig megrovást érdemelhetnek azon félre faragók, kiknek magasabb tanulmányaik miatt a vezérletet kellett volna vinniük. Ugy gondolom, hogy ily magas helyről és ily alakban jött nyilatkozat után nem lesz kedve az ártatlan fiataloknak ily kétes becslé eljáráshoz, mert ezt még mi sem szeretnők. — Láthatjuk az ünnepély eredményéből, hogy passivításuk a többire fucsba ment, önmaguknak meg nem használt. — Legyen ez közbevetőleg mondva csak ugy röviden — az alkalom kedvéért.

Az énekdarabok hosszas tanulásnak, jól sikerült eredményei, a zenei részek meghatározott tehetségeknek kiváló tünetei, melyek képsek az embert meglepni. A szavaltversenyénél az idő előhaladottsága miatt a versenyzők csak mutatványt adtak darabjaikból, melyek eléggé megvoltak választva. A népdal csokornál egyes darabok ily fiataloknak, ily helyen előadva, egy kissé profánoknak látszanak nem ugyan dallamukban — mely magyar de szövegükben, a szerelmes áradásokért; jövőre nem árt megváltoztatni.

Egyes jóakarói a körnek jutalmakat is tüztek ki, melyek majd az irott munkák, majd a zene és szavaltverseny között oszlottak meg. Irott munkáikkal díjat nyertek Bardocz Gy. és Menyhárt G., a zeneversenyénél Kappa O. és Zatoschil F., a szavaltversenyénél Szentiványi A. és Molnár D.

Az ünnepély létesítésében az érdem a növeldei előjáróság, de érdeme van Bardocz Gyula VII. oszt. növendéknek is, ki az ének- és zenedarabokat nemcsak nagy szorgalommal tanította be, de azokat kellő ügyességgel és műértelemmel vezényelte is; valóban megérdemelte az előjáróság részéről a díjat — elismerésül.

Az ünnepély végén ő Excíajja magas meglegedésétt fejezte ki a siker felett és tőpásztori elismerését az előjárók fáradozásaiért, a kik iránt a növendékek hálás szive is oly lelkesült szavakban ömlede ett. Mi is köszönjük jelen voltak a szellemi élvezetet.

— **Iskolaügy,** Lövete, 1885. május hó. Folyó évi május 8-án és 9-én tartattak meg a próbavizsgák népis-kolánkná Ft. Andrásy József kerületünk nagyérdemű alep-rése május 7-én megérkezett hozzánk, hogy a vizsgákon elnököljön. — Május 8-án délutáni 2 órától fél-ig vizsgáztak a II. III. és IV-ik osztályba sorozott fiugyermekek 55-ön, kiket Bartalits Ferenc kántor-tanító tanított. — Május 9-én reggeli fél 8 órakor megkezdődött a vizsga Ambrus Ferenc tanító iskolájában, hol a kezdő fiui- és leánygyermek vegyesen voltak beosztva. — Folytatottat

a vizsga a Ferencz József tanító vezetése alatt lévő II. III. és IV. ik osztályos leánygyermek iskolájában 137 gyermekkel. Deltután elmúlt volt 2 óra mikor a vizsga végére jutottunk.

A próbavizsgák célja, hogy a tanítók egy letűnt iskolai évben megtett munkásságukról beszámoljanak röviden. Letűnt után szokás megdicsérni a napot. A próbavizsga megtörténte után lehet ítéletet mondani arról, hogy a tanító egy letűnt iskolai év alatt mily szorgalommal és lelkiismeretességgel végezte tanítói hivatálának teendőit iskolájában. Nem érzem magamat hivatottnak arra, hogy ez alkalommal ítéletet mondjak a megtörténte vizsgák eredménye fölött. Megmondta azt lelkes szavakkal tartott zárbeszédében a ft. alesperes elnök ur, midőn a szép számmal megjelent szülők előtt nagy elismerését és meglepetését nyilvánította mind három tanítónak a felmutatott dícséretes eredmény fölött, a mely mindenikőik nagy szorgalommal vezetett gondos munkásságának csilhatatlan bizonyítéka. Meghatóan kötötte szívére mindhármuknak, hogy jövőben is lankadatlan szorgalommal működjenek magasztos tanítói pályájukon, melyen a sok kellemetlenség szuro tövisei között legedesebb vigasztalást azon öntudat nyújtson szívöknek, hogy kis tanítványaikból, kiknek szívébe a vallásosság szentségének, minden szép nemes és jó tudománynak magvát annyi bokros fáradsággal hintegetik, majd a jövőben anyaszentegyházunknak buzgó hívei, hazánknak jó fiai és leányai, Feiszéges királyunknak hűséges alattvalói lesznek. Ismételtan hangsúlyozta, hogy a kis tanítványok szép feleletit elkéneik és szívének mily nagy örömet szereztek. Szóltat azután a szép számmal megjelent szülökhöz. Megdicsérte őket, hogy a vizsgára előtértek, a hol alkalmok volt meggyőződni arról, hogy kicsiny gyermekeik egy rövid iskolai év alatt mennyi nemes, szépet és jót tanultak az iskolában. Figyelmeztette őket, hogy jövőben még nagyobb szorgalommal járassák föl gyermekeiket az iskolába. Végre intette a gyermekeket, hogy jövőben is szorgalmasan tanuljanak, a mit tanultak, azt ne feledjék, a szent misére ezután is mindig előjőjenek, az ur nevében elbocsátotta a nagy számú szép gyermekserget, figyelmeztette őket, hogy még májusban járjanak iskolába, mert a tanító urak szívesen fogják tanítani.

Elnöklő alesperes ur lelkes zárbeszédére az iskolászeki elnök röviden válaszolt. Hálás köszönetet mondott egy a maga; mint a szülők, s az egész hitközség nevében, hogy a ft. alesperes ur a messze távolból ide fátadott és a két napi vizsgákon lankadatlan figyelemmel szakavatottan viselte elnöki tiszter. — Hangsúlyozta, hogy a szép eredménnyel megtörténte vizsgák végén leghálásabb érzelmek között, mely tisztelettel mondja ki, nmits Lőnhárt Ferencz püspök urunk nagy nevét, ki főpásztori magas figyelmét kiterjesztette ezen elszigetelt és a világtól elzárt népes község nevelésügyére, és annak virágzására, ugy az ezelőtti, mint a jelenben bevezett iskolai év alatt uraldalmi saját pénztárából nagy áldozatokat hozott, azért hogy az erdők rengetegébe elzárt Lővite népes hitközség gyönyörű vadrózsái szent vallásunk minden szép és nemes tanulmányok harmatájával öntözve megnevelőjenek, s az egyháznak s nemzetnek lelkes fiai és leányai legyenek. Azért kérte szépen a ft. Alesperes elnök urat, hogy juttassa Püspök urunk ó nagymiltsgnak magas tudomására, miszerint tanúgyünk fölvirágoztatása ügyében hozott fejedelmi áldozatait Istennek hála, megkezdeték teremni az ó nagymiltósága iránti haládatotsság nefelejts rózsáit.

Mit a ft. Alesperes ur azonnal megígért, azon reményben, hogy azzal a jótéteményekben kifogyhatatlan püspök urunk Excellentiája atyai kegyes szívének örömet fog szerezni.

Vi. ilans.

— **Egyleti élet.** Az alsófehérmegyei r. kath. nép-tanítók egyesülete folyó évi május 26-án megtartotta Borbándon idei tavaszi gyűlését, melyen az isteni tisztelet

után a meghívóban kitűzött tárgyak kellő higgadsággal folytatott tanácskozásban részesültek. A gyűlés megnyitása előtt Antal Károly alvinczi segédtanító tartott a földgömb segélyével próbatanítást, melynek bírálatából, melyhez Kőnczei Sándor, Barabás Gergely főleleml tanítók és Takó Béla lelkész avatott észrevételeikkel járultak, az tűnt ki, hogy az előadás, eltekintve azon nehézségektől, melyekkel a segédtanító urnak, mint kezdőnek, küzdenie kellett, meglehetősen sikerült.

A megnyitó beszéd után, melyet a gyűlés Barabás indítványára a jegyzőkönyvbe fölvetetni s szaklapunkban közölni határozott s melyet lapunk más helyén hozunk, tárgyalás alá vétetett a bujavidéki r. kath. tanítóegylet egy országos kath. szaklap kiadás iránt tett indítványa, mely elvben elfogadtatván, az egyesület elnöksége megbízott az indítványozó egyletet fölkerenni, hogy a kiadás módzatára nézve megállapított nézeteit velünk közölni sziveskedjék. Azon indítvány, hogy az egyesület tagjai az erdélyi közművelődést, jótékony és hazafias céljainak tekintetéből erejökhez képest pártolják, tagokul magukat beírassák, egyhangulag elfogadtatott. Hasonlóképen egyhangulag elfogadtatott Barabás Gergely azon indítványa is, miszerint folyamodás intéztessek nm. főtanhatóságunkhoz, hogy az 1868-ik 38. törvényczikkének 140. §-a, mely az elhalt tanítók özvegyének a félévi fizetés az iskola főtartók részéről kiadassék, a r. kath. tanítókra is alkalmaztassék. Annak bejelentése után, hogy még két helyen fátiskolára a szükséges kertet kinyerni sikerült, és az alvinczi tanító azon szives ajánlatának elfogadása után, hogy az őszi gyűlés Alvinczen tartassék meg, a gyűlés tagjai, Tekintetes Dékány Ernő borbándi birtokos úr szives meghívására annak szép méhészetét tekintette meg nevezett birtokos urnak szakavatott magyarázataiért hála lát mondván. A méhészettelep negyven kaptárt számlál és Dzierzon által megvetett műmészeti alapon kezeltetik és ezzel a gyűlés be is végződött. A rákövetkezett frugalis ebédet fűszereztek különösen Csató Ferencz tövisi plébános pohárköszöntései, ki egyesületünk egyik legszorgalmasabb látogatója.

IRODALOM.

— Megjelent az „**Önügyvéd**“ című mű harmadik kiadásának 1. pótfüzete (kiadja ifj. Nagel Ottó Budapesten a Nemzeti színház bérházában.) Ezen pótfüzetek — mint az első füzet borítékán lévő értesítésben olvasható — az Önügyvéd című terjedelmes gyakorlati munka folytatása melyek a főmunka harmadik kiadásának megjelenése óta alkotott törvényeket és rendeleteket tartalmazták, hogy ezek által a törvényhozás tevékenysége következtében előállott változások a főmunkában pótolhatók legyenek, a közérdekű tárgyra vonatkozó új törvények és rendeletek pedig a főmunka kiegészítésül szolgáljanak.

— „**Jézus Szentséges Szívének Hírnöke.**“ Szerkesztő Póth Mike Kalocsán. 1885. VI. füzet. Tartalom: Jézus Szívéhez! — Harcz Isten Szíve mellett és ellen. — A nagymama elbeszélése. — A nehéz napszám. — Kalocsán. — Jézus szts Szívének örömei. — Junius legszebb rózsája. — A bátor ifjú. — Jézus szts Szívének virágos kertje hazánkban. — Jézus szts Szívének áldásai. — Az életből. — A pápíság diadala. — A vatikáni kiállítás. — Ara egész évre 1 frt 50 kr.

— „**A trieszti általános biztosító-társaság (Assicurazione Generale) az 1885. évi budapesti általános kiállításon.**“ Emlékirat. Kiadja a Magyarországi vezérigaznokság. 70 lap. Kiállításra igen díszes.

— **Nyilatkozat.** Hogy a „**Legszentebb Rózsafüzér Királyneje.**“ cz. füzet kiállítását illetőleg több oldalról kifejezett minden igényt kielégítsek, t. kérem a t. megrendelőket legyenek kegyesek most az egyszerű elnézéssel lenni, ha netán valamivel késnek a z. szám

megjelenése. Miután továbbá ez 1-ső számot nagy mennyiségben küldöttem szét, nem tudom, kinek küldjem meg ez első számot; kércm azért az illetőket, a bejelentett ingven példányokat is, szíveskedjenek levelező lapon egyenesen a Hunvady Mátyás intézethez fordulni, mely pontosan intézi el az illető reclamatiót. Végül kijelentem, hogy a nyomdavaltoztatás, melyet vállalatom léteredke parancsolt, nem szolgál akaratyul abban, hogy a lelkek megmentésére ezentul is a „Magyar Allam“ szolgálatába ajálljam tollamat. Május 20. **P. Angelicus.**

— Megjelent: **„Tájékozo és egyházművészeti lap”** Szerkesztik és kiadják Fűssv Tamás, Dr. Csobor Bela Budapestben 1885. V. szám. Tartalom: I. Tájékozo A hagiographia és a Bollandisták — A francia klerus a nagy foradalom küszöbén. — Irodalmi szemle. — Egy házpólitikai áttekintés. — II. Egyházművészeti lap. Ipolyi Arnold elnöki beszéde — Trencsén város műemlékei. — Rövid közlemények. — A lelkészkező papság köréből. — Irodalom. — Vegyesek. — Abrák. — Ara egész évre 6 frt, félve 3 frt. Egyháziaknak 24 intentio elvállalása mellett egész évre meg küldetik.

— **„Havi közlöny”** az elméleti és gyakorlati lelkipásztorság köréből. Szerkeszti Tokody Odön Kiadatik Temesvárt, VIII. évf. májusi füzet. Tartalma: Az ugynevezett absolutio indirecta. — Az egyház álláspontja a craniotomiával szemben. — Hitelemzés az ós szülök természetfeletti ajándékairól — A vegye házasságok megakadályozása. — A liturgia versiculai és responsoriumai. Vegyesek. — Irodalom — Személyzeti hírek. — Tárca. — Ara egész évre 4 frt, félve 2 frt.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— Csödvizsgálat. Az erdélyi püspöki megye papnövendékei közzé felvételi kívánó ifjakkal a nyilvános felvételi vizsga folyó évi julius hó 4-én fog ittan a püspöki székvárosban megtartatni.

— **Pünkösdi ünneplése székesegyházunkban.** Pünkösdi első napján a legkellemetesebben lepettünk meg az itten állomásozó 50. gyalogezred zenekarmestere Mazalik József ur által ki mintegy varázsütésre egész váratlanul, rövid idő alatt egy zenés misét teremtett s varázsolt elő diszes székesegyházunkban. Idevaló és szászsebesi mükeivelök rövid idő alatt Haydnöl szerzett gyönyörű zenes-misét gyakoroltak be, melyet ez unnepe első napján az isteni tisztelet alkalmával nagy szabatosággal elő is adtak. Nmlgu Lönhart Ferencz püspök urunk fényes segédlet mellett celebrálta a nagymisét. S mivel a bérálás ezen napon volt kiosztandó s a zenés-misének hire is elterjedett, a nagy templom minden részében ajtatosokkal és hallgatókkal a szónak legszorosabb értelmében meglett. Mise után püspök urunk a szöszekre lépett s a pünkösdi unnepe jelentőségéről szivreható beszédet mondott, a melyben a többiek közt buzdította a hívöket hogy a templomban tartani szokott nyilvános imádkábanök is nyíltan részt vegyenek. Megbérálkozott 11 éves gyermekötöl kezdve számosan — egészen egy 70 éves agg nőig, a nagy ünnepe méltó ünneplését nagyban emelte mindenesetre a zenés-mise is. Az énekben részt vettek a Szászsebesről szivesen látott vendégek, még pedig mint sopranisták: Dörr Emilia, Ilgyei Csikány Ida kisasszonyok, mint altisták: Marlin Mathild, Laupp Emilia s Grauningner Frídrík k. asszonyok és mint tenorista: Róth tanító ur. Az idevaló mükedvelök közül vettek részt: mint

sopranisták: Fröhlich Irén, Csicskó Róza és Halomaschek Olga kisasszonyok, mint altista: dr. Cserni Béláné ö'ns. mint tenoristák: ft. dr. Suchy Béla, Hennel Ferdinánd és Hain József, mint basisták: Avéd Jákó, Petri Vilmos és Fritsch József urak. A szeretetreméltó mükedvelök a nehéz és complicit szerkezetü misében tökéletes utemsziládság és jól iskolázott kellemes hangjaik által tüntették ki magukat. Mint bereték fordult elő a gradualekor Ave Mária férfinégyes Klosztól és az offerorium alatt Ave maris stella soló E-durban Prochtól hegedü-kísérettel. A gradualét énekelte az összes férfikar, az offeroriumot pedig Róth tanító, míg a hegedükíséretet Mazalik József kitünöen eszközölte. A mise szövege közt előforduló soló-énekekben ki kell emelnünk föképa benedictusban előfordulókat, melyekben ftó dr. Suchy Béla jól iskolázott erőteljes szép hangja által kitüntette magát. Dörr Emilia k. a kitünöen iskolázott biztos, gyönyöü énekével pedig remekelt; hasonlóképpen kell szépen előadott bas-soló énekeert Petri Vilmos urnak is teljes elismerésünket nyilvánítani. Derék, de fájdalom betegeskező karnagyunk Fogarasy János ur gondoskodott a szokott szép módon a szüneteket orgonajáték által betölteni. A vezetö, az énekesek és a zenekar általános elismerésben részesítették, szivből mondunk hálát mi is nekik fáradozásukért. Az ünnepek másodnapján tartotta a szt beszédet német nyelven a plebániái teendőkkel megbizott mélt. Kolosy Antal prépost-kanonok ur, ki rövid idő alatt is mint plebános a templomi ügyek körül magának sok érdemeket szerzett. Isten éltesse, Isten fizesse meg neki azon szép es bizonyára hasznó eredményező beszédét, meyekkel hallgatóinak szivét oly jótékonyan felüdíteni és hathatósan megindítani tudja.

— **Nyilvános hálaköszönet.** Valóban jól esik az ember lelkének, városunból Szász-Régenből is oly mozzanatot hozni nyilvánosságra, mely Isten háza díszítése és így magának a legföbbsé Urnak dicsöfítésére, magasztalására szolgál. Méltán érdemli ki ezt, és forró hálaköszönetünket, egyházunk buzgó hive, városunk híveves ke-reskedöje, tekt. Vavrina István ur kedves nejevel, kik szános jöteleményeiket most ujabb időben is egy gyönyörű baldachinum (menyezet) teljes fe szerelésével gvarapíták. Ily köszönet illeti tekt. Jákobek Lajos urat is nejevel, kik a vicsernye-nöndö székeknek megjutításról gondoskodának igen szépen. Midön az egész hitközség nevében megújított a szivből jövö hálaköszönetet, kívánjuk egy-szersmind hogy attól vegyék böséges jutalmukat jötelemnyükért, kinek magasztos szentházárol oly vallásos buzgósággal gondoskodnak! G. E.

— **A károlyfehérvári püspöki Lyceumban** a je en tanévi szóbeli érettségi vizsgálatokra, június 13—15. napját tüzte ki a tankerületi föigazgató ur.

— **A derék Piskiek** ez évi pünkösdi alkalonkor sen maradtak fönséges vallásunk lelketemelő, sziveket nemesítő magasztos szertartásai nélkül. Első napján dr. Tóbor J. theologiai tanár celebrált fényes segédlet mellett, s tartott szent beszédet; másodnapján dr. Veress Ferencz végezte az ünnepléses templomi ötelességet.

— **Pályázat.** A magas kir. kincstár kegyurasága alatt álló **zalathuai rom. kath. lelkészii állomá**s jogilag és tényleg üresedésbe jövön azon zsúnatvizsgát kiállott erdélyiegyház neveivel papok, kik az említett lelkészii állomást elnyerni öhajtják, felhivaának, hogy rövid életrajzi adataikat tartalmazó és kellö bélyeggel ellátott pályázati folyamadí-sukat folyó évi június hó 15-iz ezen püspöki hatósághoz mulhatatlanul terjesszék be. Károlyfehérvárt, 1885. május 28-án. Püspöki hivatal.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztö: Dr. TÖDÖR JÖZSEF. Szerkesztötársak: Dr. CSERNI BELA, Dr. SZUCHY BELA, STRAUBERT ÖDÖN. Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott a püsp. lyc. nyoml. gyorsajtóján Gyulafehérvárt.